

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS BALAK • MAAMAR 5

מה טובו אוהליך יעקב כו'

“How goodly are your tents, Yaakov”

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe's father, Reb Levi Yitzchok

LikuteiTorah.com

THE CHASSIDISHE PARSHA

likuteitorah.com/likutei-torah/balak/5/

1 מה טובו אוהליך יעקב כו'. להבין מארז"ל כל הקורא לאברהם אברם עובר בלאו שנאמר ולא יקרא עוד שמך אברם אלא מעתה הקורא ליעקב יעקב הכי נמי שאני התם דהדר אהדריה קרא כו'.

“How goodly are your tents, Yaakov,” etc. [We need] to understand the saying of our Sages, of blessed memory: “Whoever calls Avraham ‘Avram’ transgresses a prohibition, as it is said, ‘And your name shall no longer be called Avram.’ But if so, does whoever calls Yaakov ‘Yaakov’ [transgress] as well? There it is different, for Scripture itself went back and restored it,” etc.

והענין שאי אפשר לבוא ולהגיע למדריגת ישראל כ”א בהקדימו תחלה מדת ומדריגת יעקב. ועיין בפ’ וישלח דקע”ד ע””א.

And the explanation is that it is impossible to come and reach the level of Yisrael except by first preceding it with the quality and level of Yaakov. And see in Parshas Vayishlach, page 174a.

2 והנה ביעקב כתיב ויעקבני זה פעמים. ולהבין זה צריך להבין תחלה הקושיא למה ירדה הנשמה לעוה”ז בכדי

Now, of Yaakov it is written, “For he has supplanted me these two times.” And to understand this, one must first understand the question: why did the soul descend into this world in order

שתקבל שכר אח”כ בג”ע והלא קודם ירידתה היתה בודאי בג”ע והיתה נהנה מזיו השכינה ומהו היתרון ע”י ירידתה כו’ והנה יש על זה כמה תירוצים.

to receive reward afterwards in Gan Eden? Surely before its descent it was certainly in Gan Eden, and was delighting in the radiance of the Shechinah (Divine Presence); so what is the advantage [gained] through its descent, etc.? Now, there are several answers to this.

אך התירוץ האמיתי הוא כמארז”ל יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעוה”ז מכל חיי העוה”ב וכמארז”ל במקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד.

But the true answer is as our Sages, of blessed memory, said: “One hour of teshuvah (return) and good deeds in this world is better than the entire life of the World to Come”; and as our Sages, of blessed memory, said: “In the place where ba’alei teshuvah (those who return) stand, perfect tzadikim cannot stand.”

והנה הנשמות קודם ירידתן לגוף הם בודאי צדיקים גמורים. אך זהו היתרון שלהם בירידתן בגוף שנעשים בחינת בעלי תשובה שאז הם למעלה מעלה מצדיקים

Now, the souls, before their descent into the body, are certainly perfect tzaddikim. But this is their advantage in their descent into the body: that they become the level of ba'alei teshuvah, for then they are far, far above tzaddikim

(ועיין מזה בד"ה אלה מסעי גבי אשר ברא אלקים לעשות כו' ובד"ה ועתה יגדל נא שזהו ענין עומדים ומהלכים ובד"ה מי מנה עפר יעקב ובד"ה את קרבני לחמי כו').

(and see on this in the discourse beginning "These are the journeys," regarding "which G-d created to make," etc.; and in the discourse beginning "And now, I pray, let [the power] be great," that this is the matter of "those who stand" and "those who walk"; and in the discourse beginning "Who has counted the dust of Yaakov"; and in the discourse beginning "My offering, My bread," etc.).

והנה יש שלשה מיני תשובה. האחד היא התשובה תתאה שיהיה סור מרע בתכלית שלא יפגום בעוונות גשמיים במחשבה ודבור ומעשה.

Now, there are three kinds of teshuvah. The first is the lower teshuvah (teshuvah tata'ah): that one should "turn away from evil" completely, so as not to cause a blemish through physical sins in thought, speech and action.

וצריך לעשות תשובה להתחרט על העבר ולעקור את רצונו מן הרע כו' שלא ירצה להפרד מיחודו ואחדותו ית' וכמ"ש לעיל.

And one must do teshuvah: to regret the past and to uproot one's will from the evil, etc., so that one will not want to be separated from His unity and oneness, may He be blessed, as was explained above.

וזה התשובה הוא בתפלה ע"י אומרו בא"י אלקינו שיומשך בחינת אלקינו בקרבנו. והוא בחינת ממלא כל עלמין כדכתיב בפ' וילך (ל"א י"ז) הלא על

And this teshuvah is in prayer, through one's saying "Blessed are You, Havayah, our G-d (Elokeinu)": that the level of "our G-d" be drawn down within us. And this is the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), as it is written in Parshas Vayelech (31:17): "Is it not because

כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה (ועיין מזה בזח"א עמוד ק"ס ושלטין עליה כו' ומאן גרים כו', וברכות סדר נשא פרשה יו"ד דרל"ז א' בענין ומצאוהו רעות רבות כו' ובפרשת ואתחנן דרפ"ט א').

my G-d (Elokai) is not within me that these evils have found me?" (And see on this in the Zohar, Part I, page 160: "and they rule over him," etc., "and who causes [this]?" etc.; and in Midrash Rabbah, Seder Naso, section 10, page 237a, on the matter of "and many evils shall find him," etc.; and in Parshas Va'eschanan, page 289a.)

וכתיב כ"א עוונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם (בישע"י סי' נ"ט ב'), נמצא העון הוא מסך מבדיל בין האדם ובין אלקינו.

And it is written, "Rather, your iniquities have separated between you and your G-d" (in Isaiah, chapter 59:2). It follows that iniquity is a separating screen between a person and "our G-d."

ובמ"א נתבאר פ"י וענין אלקינו שאומרים כן על שם אלקים דוקא והיינו משום שכדי להיות אלקי בקרבי שזהו פ"י אלקינו

And elsewhere the meaning and matter of "our G-d" (Elokeinu) was explained: that we say this specifically of the Name Elokim. That is because, in order for there to be "my G-d within me," which is the meaning of "our G-d,"

הנה זהו אי אפשר כ"א ע"י צמצום ע"ד צמצם שכינתו בין שני בדי ארון כו'.

this is impossible except through tzimtzum (contraction), in the manner of "He contracted His Shechinah between the two poles of the Ark," etc.

דלכאורה אינו מובן הלא מלא כל הארץ כבודו ואת השמים ואת הארץ אני מלא ולא נזכר ע"ז לשון צמצום כלל ומדוע גבי בדי ארון ארז"ל צמצם שכינתו.

For at first glance this is not understood: is it not [written], "The whole earth is full of His glory," and "The heavens and the earth I fill," and no expression of contraction is mentioned about this at all? So why, regarding the poles of the Ark, did our Sages, of blessed memory, say, "He contracted His Shechinah"?

אך הענין הוא כי הגם שנאמר את השמים ואת הארץ אני מלא עכ"ז אינו מאיר בהם בבחי' גילוי כ"א בבחינת העלם

But the explanation is that although it is said, "The heavens and the earth I fill," nevertheless He does not shine in them at the level of revelation, but only at the level of concealment;

שהרי נקרא סתימו דכל סתימין. אבל בין בדי הארון היה אורו ית' מתגלה בבחינת גילוי י.

for, after all, He is called “the most hidden of all hidden things.” But between the poles of the Ark, His light, may He be blessed, was revealed at the level of revelation.

3 והוא כמ"ש במ"א שבאלקות אין שייך כלל ענין הסתלקות והתפשטות כ"א ענין העלם וגילוי, שבאמת את השמים וכי אני מלא

And this is as is explained elsewhere: that in G-dliness the matter of withdrawal and spreading forth does not apply at all, but only the matter of concealment and revelation. For in truth, “the heavens, etc., I fill,”

רק שהוא בבחי' העלם אכן בין בדי הארון היה מאיר בבחינת גילוי. וכמו עד"מ באדם המחשבה מאירה ברגל ג"כ כדלקמן.

only it is at the level of concealment; whereas between the poles of the Ark it shone at the level of revelation. It is like, by way of analogy, thought in a person, which shines in the foot as well, as [will be explained] below.

אך שברגל היא בבחינת העלם ומקיף אבל במוח היא מאירה בבחינת גילוי ממש ולא בבחינת העלם ומקיף לבד וכמ"ש מזה באריכות בד"ה ויקח קרח.

Only, in the foot it is at the level of concealment and of an encompassing [light] (makif); but in the brain it shines at the level of actual revelation, and not only at the level of concealment and encompassing, as is explained on this at length in the discourse beginning “And Korach took.”

4 והנה כדי שיאיר אלהותו בבחינת גילוי אי אפשר כ"א ע"י צמצום שזה הגילוי הוא צמצום אצלו ית' כמו הדיבור עד"מ זהו הגילוי והוא השפלה וירידה לגבי הרב כו'.

Now, for His G-dliness to shine at the level of revelation is impossible except through tzimtzum (contraction), for this revelation is a contraction for Him, may He be blessed. [It is] like speech, by way of analogy: it is the revelation, and it is a lowering and a descent relative to the teacher, etc.

ועד"ז להיות נקרא אלקינו ממש זהו ע"י צמצום כו'. ולכן לא נזכר בחינה זו על כל השמות כ"א על שם אלקים דוקא.

And in the same way, to be called actually “our G-d” comes about through tzimtzum, etc. Therefore this level is not mentioned with all the Names, but specifically with the Name Elokim.

וזהו ענין התשובה האחד להיות בחינת אלקי בקרבי (אך צ"ל דהא כתיב כי חלק הוי' עמו והיינו שנשמת האדם הוא חלק משם הוי' ב"ה כמ"ש באגה"ת פ"ד.

And this is the matter of the first teshuvah (return): that there be the level of "my G-d within me." (But we need to understand: for it is written, "For Havayah's portion is His people," that is, a person's soul is a portion of the Name Havayah, blessed be He, as is written in Iggeres HaTeshuvah, chapter 4.

וא"כ איך אנו אומרים שרק על שם אלקים דוקא אומרים אלקינו. אך הענין שהרי אנו אומרים הוי' אלקינו א"כ ר"ל שהשם הוי' הוא עצמו ממש אלקינו.

If so, how can we say that it is only of the Name Elokim specifically that we say "our G-d"? But the explanation is this: after all, we say "Havayah our G-d"; if so, this means that the Name Havayah itself is actually "our G-d."

ופי' כי בודאי יש בכל נשמה חלק משם הוי' ממש ב"ה כמשנ"ת באגה"ת שם פ"ד הנ"ל וכמ"ש בד"ה ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם כו'. ועמ"ש בד"ה בפ' נסכים.

And the meaning is that certainly every soul has a portion of the very Name Havayah, blessed be He, as was explained in Iggeres HaTeshuvah, there, chapter 4, mentioned above, and as is written in the discourse beginning "But Havayah your G-d would not listen to Bilaam," etc. And see what is written in the discourse in the section of the libations.

אך שהמשכה זו הוא ע"י שם אלקים כי שם הוי' הוא האור והחיות ושם אלקים הוא בחינת הכלים שבהן נמשך האור והן בחינת אותיות וכמ"ש בסש"ב ח"ב ספ"ד.

Only, this drawing-down is through the Name Elokim. For the Name Havayah is the light and the life-force (chayus), and the Name Elokim is the level of the vessels through which the light is drawn, and they are the level of letters, as is written in Sefer Shel Beinonim (Tanya), Part II, end of chapter 4.

וכמ"ש בד"ה וידבר אלקים כו' וארא אל אברהם כו' בענין אימתי גדול הוי' כשהוא בעיר אלקינו כו' עד וזהו וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני הוי' שע"י בחינת אלקים הוא גילוי שם הוי' כו' ע"ש.

And as is written in the discourse beginning "And Elokim spoke," etc., "And I appeared to Avraham," etc., on the matter of "When is Havayah great? When He is in the city of our G-d," etc., up to: "And this is [the meaning of] 'And Elokim spoke to Moshe and said to him: I am Havayah': that through the level of Elokim there is the revelation of the Name Havayah," etc. See there.

ועיין מענין כי חלק הוי' עמו בזח"א דצ"ו ע"ב קס"א ב'. ח"ב דצ"ו א' ח"ג ס"ב ב' צ"ד א' דרפ"ו ב' וז"ל הרמ"ז שם בכל מקום הם אחוזים בו בין בבי"ע בין באצילות

And see on the matter of "For Havayah's portion is His people" in the Zohar, Part I, 96b, 161b; Part II, 96a; Part III, 62b, 94a, 286b. And these are the words of the Ramaz (Rabbi Moshe Zacuto) there: "In every place they are attached to Him, whether in Beriah, Yetzirah and Asiyah or in Atzilus;

כי חלק הוי' הם ד' אותיות הוי' שהם נשמת ד' עולמות לכל אחד יש לו חלק בפנימיות שלהם עכ"ל.

for 'the portion of Havayah' is the four letters of Havayah, which are the soul of the four worlds; each one has a portion in their inner dimension." End of quote.

ובפרשת תרומה דקל"ד ע"ב כתב וז"ל שאע"פ שיש פירוד בין בי"ע לאצילות היינו בבחי' כלי העולמות אבל לא בבחי' האור הפנימי המתפשט בהם שהרי סודו שם הוי' יו"ד באצילות ה' בבריאה ו"ה ביצירה ועשייה עכ"ל.

And in Parshas Terumah, 134b, he wrote, and these are his words: "Although there is separation between Beriah, Yetzirah and Asiyah and Atzilus, that is at the level of the vessels of the worlds, but not at the level of the inner light that spreads through them; for its mystery is the Name Havayah: yud in Atzilus, hei in Beriah, vav and hei in Yetzirah and Asiyah." End of quote.

ויש לעיין דא"כ איך שייך לומר שכל ישראל יש לכל אחד ממש חלק משם הוי' שהוא בחינת אצילות ממש, דהיינו או אצילות העליון ממש או אצילות שבבי"ע.

And this needs examination: if so, how can one say that all Israel, each and every one, actually has a portion of the Name Havayah, which is the level of Atzilus itself, that is, either the supernal Atzilus itself or the Atzilus within Beriah, Yetzirah and Asiyah?

והרי ודאי רוב הנשמות הם מבי"ע ממש ולא מאצילות שבבי"ע. ועיין מזה בהרמ"ז ר"פ משפטים ד"ה מה תוספת לנשמתא.

For surely most souls are from Beriah, Yetzirah and Asiyah proper, and not from the Atzilus within Beriah, Yetzirah and Asiyah. And see on this in the Ramaz, at the beginning of Parshas Mishpatim, the passage beginning "What is the addition to the soul."

וי"ל שאעפ"כ שרשן כולם מאצילות ממש רק פי' נשמות דבי"ע היינושהנשמה שבגוף אינה כ"א מבי"ע אבל שרשה ממש י"ל כולם מאצילות ממש וכמשנ"ת בביאור ע"פ יונתני בחגוי הסלע ואף גם הנשמה המלוכשת בגוף היא מבחינת שם הוי'.

And it can be said that, even so, the root of all of them is from Atzilus itself; only, the meaning of "souls of Beriah, Yetzirah and Asiyah" is that the soul that is in the body is only from Beriah, Yetzirah and Asiyah, but its actual root, it can be said, is in all of them from Atzilus itself, as was explained in the explanation on "My dove, in the clefts of the rock." And even the soul that is en-clothed in the body is from the level of the Name Havayah,

כענין מ"ש בע"ח שער השמות שער מ"ד פ"ד דיו"ד כלים הפנימי דבריאהם הם שמות הוי' והרי הנשמות נמשכו מפנימיות הכלים.

along the lines of what is written in Etz Chaim, Sha'ar HaShemos, Sha'ar 44, chapter 4: that the ten inner vessels of Beriah are Names of Havayah; and the souls are drawn from the inner dimension of the vessels.

עכ"פ מזה מובן ענין פי' אלקינו היינו ששם הוי' ממש הוא אלקינו כחנו וחיותנו ממש. ועמ"ש מזה בד"ה קדש ישראל לה'.

At any rate, from this the meaning of "our G-d" is understood: that the Name Havayah itself is "our G-d," our very strength and life-force. And see what is written on this in the discourse beginning "Israel is holy to Havayah.")

5 קיצור. ענין ויעקבני כו'. ג' תשובות. הא' להיות סור מרע. שלא להיות עונותיכם מבדילים כו' ואז נעשה בחינת אלקינו.

Summary. The matter of "He has supplanted me," etc. Three kinds of teshuvah. The first: to "turn away from evil," so that "your iniquities" will not "separate," etc.; and then the level of "our G-d" comes about.

וזהו בא"י אלקינו. וענין פי' אלקינו וצמצם שכינתו. וענין חלק הוי' עמו ופי' הוי' אלקינו:ב והנה פי' עונותיכם מבדילים כו'.

And this is "Blessed are You, Havayah, our G-d." And the matter of the meaning of "our G-d," and "He contracted His Shechinah." And the matter of "Havayah's portion is His people," and the meaning of "Havayah our G-d." 2. Now, the meaning of "your iniquities separate," etc.,

מבואר באגה"ת פ"ה דהנה כתיב ויפח באפיו כו' שהוא המשכה מבחי' פנימיות החיות היא בחינת חלק
ה' ב"ה

is explained in Iggeres HaTeshuvah, chapter 5: for it is written, "And He breathed into his nostrils," etc., which is a drawing-down from the level of the inner dimension of the life-force, which is the level of "Havayah's portion," blessed be He;

וכמו שעד"מ כשהאדם נופח לאיזה מקום אם יש איזה דבר חוצץ ומפסיק בינתיים אין הבל הנופח עולה ומגיע כלל לאותו מקום ככה ממש אם יש דבר חוצץ ומפסיק בין גוף האדם לבחינת הבל העליון.

and just as, by way of analogy, when a person blows toward some place, if there is something that intervenes and interrupts in between, the breath of the one blowing does not rise and reach that place at all, exactly so [it is] if there is something that intervenes and interrupts between a person's body and the level of the supernal breath.

אך באמת אין שום דבר גשמי ורוחני חוצץ לפניו ית' כו' אלא כמ"ש בישע"י כ"א עונותיכם היו מבדילים כו', והטעם לפי שהם נגד רצה"ע ב"ה המחיה את הכל כו' ע"ש.

But in truth no thing, physical or spiritual, forms a barrier before Him, may He be blessed, etc.; rather, as is written in Isaiah, "Rather, your iniquities have separated," etc. And the reason is that they are against the Supernal Will, blessed be He, which gives life to everything, etc. See there.

6 ועמ"ש בד"ה את קרבני לחמי בענין הלבושים צואים כמארז"ל מלפפתו כו' ע"ש. ובר"ח שער הענוה פ"ו באמצע הפרק בד"ה וכאשר יזכור האדם אינון מחיצה בין ישראל לאביהם שבשמים כו'

And see what is written in the discourse beginning "My offering, My bread," on the matter of the soiled garments, as our Sages, of blessed memory, said, "It wraps around him," etc. See there. And in Reishis Chochmah, Sha'ar HaAnavah, chapter 6, in the middle of the chapter, in the passage beginning "And when a person remembers": "They are a partition between Israel and their Father in Heaven," etc.;

גרמין אפרשותא בין קוב"ה וישראל ודא איהו רזא כי אם עונותיכם היו מבדילים כו'. עכ"ל.

"they cause a separation between the Holy One, blessed be He, and Israel; and this is the mystery of 'Rather, your iniquities have separated,' etc." End of quote.

ועי מענין פיי מחיצה בד"ה ועשית ציץ ומענין מש"ש בכל צרתם בשמות רבה פי' בי גבי מתוך הסנה ועיין בזח"ב (דס"ט בי ודקל"א א').

And see on the meaning of "partition" in the discourse beginning "And you shall make a tzitz (headplate)"; and on the matter of what is written there on "In all their affliction," in Shemos Rabbah, section 2, regarding "from the midst of the thorn-bush"; and see in the Zohar, Part II (69b and 131a).

ועמ"ש בביאור ע"פ יונתי בחגוי בענין פיי אלביש שמים קדרות כו'. ומ"ש גרמין אפרשותא מובן

And see what is written in the explanation on "My dove, in the clefts," on the meaning of "I clothe the heavens with blackness," etc. And what he wrote, "they cause a separation," is understood:

כי כשהשפעה נמשכת ע"י לבוש שק גס ועב אין גילוי אלקות בעולם כי לבוש גס זה מסתיר לגמרי על הגוף.

for when the influence is drawn down through a coarse and thick garment of sackcloth, there is no revelation of G-dliness in the world, for this coarse garment completely hides the body.

ועמ"ש בביאור ע"פ אלה מסעי. ועיין באגה"ת פ"ו בענין ובפשעכם שולחה אמכם. ובזח"ג פי' אחרי (ד' ע"ד ב').

And see what is written in the explanation on "These are the journeys." And see in Iggeres HaTeshuvah, chapter 6, on the matter of "And for your transgressions your mother was sent away"; and in the Zohar, Part III, Parshas Acharei (74b).

וזהו ענין עונותיכם היו מבדילים שהם הגורמים התלבשות השפעת השכינה בע"ס דנוגה כו', וזהו המחיצה המפסקת כו'.

And this is the meaning of "your iniquities have separated": that they are what cause the influence of the Shechinah to be en clothed in the Ten Sefiros of Nogah, etc.; and this is the partition that interrupts, etc.

והענין כי יעקב חבל נחלתו וע"י שהאדם משפיל את עצמו להמשך אחר התאוות גשמיים באיסור או אפי' בהיתר שהם נמשכים מהיכלות הקליפות גורם בזה למעלה כמ"כ התלבשות השפעת ה' תתאה הנ"ל בע"ס דנוגה.

And the explanation is that "Yaakov is the cord of His inheritance"; and by a person lowering himself to be drawn after physical desires, whether forbidden or even permitted, which are drawn from the chambers of the kelipos (husks), he thereby likewise causes, above, the enclothing of the influence of the lower hei, mentioned above, in the Ten Sefiros of Nogah.

7 וכשעושה תשובה ועוקר רצונו מהבלי העולם גורם כמ"כ למעלה בחי' תשוב ה' תתאה למקורה כו'.

And when one does teshuvah (return) and uproots one's will from the vanities of the world, one likewise causes, above, the level of "the lower hei returns (tashuv hei) to its source," etc.

וזוהו ענין בא"י אלקינו שאזי אין מבדיל בין האדם ובין אלקינו כו', ועיין באגה"ת פ"ח שזהו ענין ונקה מנקה הוא לשבים לרחוץ ולנקות נפשם מלבושים הצואים כו' ע"ש.

And this is the meaning of "Blessed are You, Havayah, our G-d": that then nothing separates between the person and "our G-d," etc. And see in Iggeres HaTeshuvah, chapter 8, that this is the meaning of "And He cleanses": He cleanses those who return, to wash and cleanse their souls of the soiled garments, etc. See there.

והתשובה השנית היא התשובה בבחינת ועשה טוב. דהיינו שאע"פ שהוא סור מרע בתכלית. אך שהוא ממעט במצות ועשה טוב לייגע את עצמו בתורה ותפלה.

And the second teshuvah is the teshuvah at the level of "and do good." That is: although he "turns away from evil" completely, yet he does too little in the mitzvos and in "do good," [in] exerting himself in Torah and prayer.

היינו עצלות. וע"ז נאמר (תהלים י"ד) אין עושה טוב אין גם אחד. ופי' בעה"מ שער קרית ארבע פרק קמ"ה שע"ז גורם הסתלקות טוב העליון שהוא היסוד.

That is, laziness. And of this it is said (Psalms 14), "There is none who does good, not even one." And Emek HaMelech, Sha'ar Kiryas Arba, chapter 145, explains that through this one causes the withdrawal of the supernal "good," which is Yesod (foundation).

והענין כמ"ש אמרו צדיק כי טוב. מדת צדיק הוא התקשרות והתחברות ההמשכה מבחינת סובב כל עלמין להיות נמשך ומאיר בבחינת פנימיות בבחי' ממכ"ע ונקרא יחוד קב"ה ושכינתיה.

And the explanation is as it is written, "Say of the tzaddik (the righteous one) that he is good." The attribute of tzaddik is the binding and joining of the drawing-down from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), so that it is drawn down and shines at the level of the inner dimension (pnimiyus), within the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin); and this is called the union of the Holy One, blessed be He, and His Shechinah (Divine Presence).

ועיין בסש"ב פרק מ"א ועיין מ"ש ע"פ והתהלכתי בתוכם ועיין מ"ש סד"ה כי ההרים ימושו ועיין בזח"ג (דק"י ע"ב) ע"פ ועשה טוב שכן ארץ.

And see in Sefer Shel Beinonim (Tanya), chapter 41; and see what is written on "And I will walk among you"; and see what is written at the end of the discourse beginning "For the mountains shall depart"; and see in the Zohar, Part III (110b), on "And do good, dwell in the land."

(ודרכ"ה ב') ובהרמ"ז שם וזהו פי' וענין עובד אלקים המבואר בסש"ב פט"ו שהוא מלשון עורות עבודים (and 225b), and in the Ramaz there. And this is the meaning and matter of "one who serves G-d" (oved Elokim), explained in Sefer Shel Beinonim, chapter 15: that it is from the expression "tanned hides" (oros avudim);

וכך הוא מתקן ההסתער הנמשך מהצמצום דשם אלקים ע"י מה שהוא מייגע את עצמו בועשה טוב להלחם עם הטבע והיצר כו'

and so he rectifies the concealment that comes from the tzimtzum (contraction) of the Name Elokim, through exerting himself in "do good," to battle with nature and the [evil] inclination, etc.;

שכמ"כ ממשך עי"ז יחוד עליון דשמש ומגן הוי' אלקים שלא יסתיר המגן והנרתק וכענין שילוב אד' בהוי' כו' וממתקים הגבורות בחסדים שזהו עיקר ענין היחוד.

for likewise, through this he draws down the supernal union of "a sun and a shield is Havayah Elokim," so that the shield and the sheath do not conceal; and it is like the matter of the interweaving of Ado-nai in Havayah, etc.; and the Gevuros (severities) are sweetened by the Chasadim (kindnesses), which is the essence of the union.

ולכן כשאין עושה טוב כדבעי גורם התגברות הדינים כמש"ש (דק"י ע"ב) דהא כדין נורא דליק ואוקיד עלמא בשלהובי כו',

Therefore, when one does not do good as one should, one causes the judgments to prevail, as is written there (110b): "for then fire blazes and burns the world with its flames," etc.;

משא"כ ע"י יחוד עליון שהוא המשכת החסדים שהוא גילוי אור א"ס ב"ה הסובב כל עלמין בממכ"ע whereas through the supernal union, which is the drawing-down of the Chasadim, which is the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, that encompasses all worlds, within memalei kol almin,

אזי גם הגבורות דממע"כ מומתקים וז"ש בזה"ג (דמ"ב סע"ב) א"ר יוסי כו' לית לה בפומא כו' ע"ש בפירוש הרמ"ז ודו"ק.

then the Gevuros of memalei kol almin are also sweetened. And this is what is written in the Zohar, Part III (end of 42b): "Rabbi Yosi said," etc., "she has nothing in her mouth," etc. See there, in the commentary of the Ramaz, and consider this carefully.

והנה מה שלמעלה במדרגה שם הפגם יותר פ"י שמי שנשמטו גבוה אזי פוגם החטא בהכטלו מועשה טוב ושאינו עובד אלקים, ויותר גדול הנפילה שלו מהעון של איש ההמוני שאינו סור מרע.

Now, where something is higher in level, there the blemish is greater. That is: when one whose soul is lofty is idle from "do good" and is not "one who serves G-d," the sin causes a blemish, and his fall is greater than [that caused by] the sin of a common person who does not "turn away from evil."

דהנה כתיב כי האדם עץ השדה ופ"י בזהר ח"ג (דרי"ב ב') שבח"י שורש נשמת האדם הוא בח"י עץ דההוא שדה אשר ברכו ה' כו' ע"ש ובפ"י הרמ"ז.

For it is written, "For man is a tree of the field," and it is explained in the Zohar, Part III (202b), that the root of a person's soul is the level of a tree of "that field which Havayah has blessed," etc. See there, and in the commentary of the Ramaz.

והנה עד"מ עץ עושה פרי שיש בו פירות שלמטה סמוך לארץ ויש בו פירות שלמעלה גבוה מעל גבוה Now, by way of analogy, a fruit-bearing tree has fruits below, near the ground, and it has fruits above, high over high.

והנה הפירות שלמעלה עם שהם עליונים יותר אך כשהם נופלים למטה ע"י שבא הרוח ועוקרתן

Now, the fruits above, although they are higher, yet when they fall down, when the wind comes and tears them off,

אזי הם נופלים למטה במרחק מהאילן יותר מן אותן הגדילים למטה שאף כשנופלים לארץ אינן נופלין במרחק כ"כ וכמארז"ל מאיגרא רמא לבירא עמיקתא.

then they fall down farther from the tree than those that grow below, which, even when they fall to the ground, do not fall so far away; and as our Sages, of blessed memory, said: "from a high roof into a deep pit."

8 ועד"ז ארז"ל לפי גדולתו היה מפלתו. וכך הוא בענין פירות האילן עץ החיים שהם הנשמות כי הנה ישראל עלו במחשבה ומה שהוא למעלה במדרגה הנפילה הוא למטה יותר.

And along these lines our Sages, of blessed memory, said: "According to his greatness was his downfall." And so it is with the fruits of the tree, the Tree of Life, which are the souls: for Israel arose in [G-d's] thought, and what is higher in level, its fall is lower.

וכמ"כ הוא ג"כ בענין שבה"כ שמעולם התהו שמה ששרשי למעלה גבוה יותר לכן נפל למטה יותר שלכן הצומח מחיה הבעל חי.

And so it is, too, with the shattering of the vessels (sheviras hakeilim) of the World of Tohu: whatever had its root higher up therefore fell lower down. That is why the vegetable gives life to the animal,

9 והבעל חי את המדבר. כי בשרשן היו גבוהים יותר שלכך כשנפלו נפלו למטה יותר כו' עמ"ש מזה בד"ה ראשי המטות.

and the animal [gives life] to the speaking [being]: for in their root they were higher, and so, when they fell, they fell lower, etc. See what is written on this in the discourse beginning "The heads of the tribes."

ולכן הפגם של הנשמה העליונה מי שהוא ת"ח מה שפוגם בועשה טוב גדול עונו יותר מן העון ממש של הע"ה

Therefore, as for the blemish of the lofty soul, one who is a Torah scholar: when he blemishes in "do good," his sin is greater than the actual sin of an unlearned person (am ha'aretz).

וכן משמע בגמרא (יומא פרק יוהכ"פ דפ"ו ע"א) כגון אנא דמסגינא כו' ע"ש. ולכן צ"ל התשובה בועשה טוב גדולה יותר.

And so it is implied in the Gemara (Yoma, chapter "Yom HaKippurim," 86a): "Such as I, if I walk," etc. See there. Therefore the teshuvah for "do good" must be greater.

ואין סתירה לזה ממשארז"ל עבר אדם על מ"ע ושב לא זו משם עד שמוחלין לו מה שאין כן בל"ת
דתשובה תולה ויוה"כ מכפר דנמצא לכאורה שעל מצות עשה אין צריך תשובה כ"כ

And there is no contradiction to this from what our Sages, of blessed memory, said: "If a person transgressed a positive commandment and did teshuvah, he does not move from there before he is forgiven," which is not so with a prohibition, where teshuvah suspends [the punishment] and Yom Kippur atones; from which it would seem, at first glance, that for a positive commandment teshuvah is not needed as much

כמו על ל"ת, דכבר נתבאר זה באגה"ת דמ"ש רז"ל לא זו משם עד שמוחלין לו היינו שמוחלין לו העונש אבל מ"מ האור נעדר כו' ולכן אין ללמוד משם שום קולא למ"ע כו' ע"ש.

as for a prohibition. For this has already been explained in Iggeres HaTeshuvah: what our Sages, of blessed memory, said, "he does not move from there before he is forgiven," means that he is forgiven the punishment, but nevertheless the light is missing, etc.; and therefore one cannot learn from there any leniency for positive commandments, etc. See there.

אבל כדי שיעשה תשובה שיתמלא גם האור שחסר בביטול מ"ע ע"ז צריך לעשות תשובה עצומה ממעמקים קראתיך כו'

But in order to do teshuvah such that the light that was lacking through the neglect of a positive commandment will also be filled, for this one must do a tremendous teshuvah, "From the depths I have called You," etc.

ותשובה זו הוא ענין הבקשה בתפלה בא"י פי' שהבקשה של התשובה שעל העדר ועשה טוב היינו שהוא להתקשר ולהדבק בשם הוי' שהוא סוכ"ע ובחי' מקיף כו'

And this teshuvah is the matter of the request in prayer, "Blessed are You, Havayah." That is: the request of the teshuvah for the absence of "do good" is to bind oneself and cleave to the Name Havayah, which is sovev kol almin and the level of the encompassing [light] (makif), etc.;

והוא למעלה מבחי' אלקינו שהוא בחי' ממכ"ע, והיינו כי מ"ע ומצות ל"ת תלויים בשם הוי' ע"כ להמשיך האור הנמשך ע"י המצות זהו ענין להדבק בשם הוי' ממש.

and it is above the level of "our G-d," which is the level of memalei kol almin. That is because the positive commandments and the prohibitions depend on the Name Havayah; therefore, to draw down the light that is drawn through the mitzvos is the matter of cleaving to the Name Havayah itself.

10 ועל דרך מה שנתבאר באגה"ת שם פ"ח ומאחר שרוח עברה ותטהרם אזי תוכל נפשו לשוב עד הוי' ב"ה

ממש ולעלות מעלה מעלה למקורה ולדבקה בו ית' ביחוד נפלא

And this is along the lines of what was explained in Iggeres HaTeshuvah, there, chapter 8: "And once 'a wind has passed and cleansed them,' his soul can then return 'unto Havayah,' blessed be He, Himself, and ascend higher and higher to its source, and cleave to Him, may He be blessed, in a wondrous union,

כמו שהיתה מיוחדת בו ית' בתכלית היחוד בטרם שנפחה ברוח פיו ית' כו' ע"ש והיינו כמו שהיתה כלולה בשם הוי' ממש

as it was united with Him, may He be blessed, in perfect union before it was breathed forth by the breath of His mouth, may He be blessed," etc. See there. That is, as it was included in the Name Havayah itself.

(והנה לפי מה שכתוב לעיל דגם פ"י אלקינו היינו ענין הוי' אלקינו כי חלק הוי' עמו.

(Now, according to what is written above, that the meaning of "our G-d" too is the matter of "Havayah our G-d," for "Havayah's portion is His people,"

א"כ מהו ההפרש בין בחי' הא' לבחי' זו הב' שהוא להדבק בשם הוי' ממש. אך הענין ע"פ מ"ש סד"ה וידבר אלקים כו' ושמי הוי' לא נודעתי להם.

if so, what is the difference between the first level and this second level, which is to cleave to the Name Havayah itself? But the explanation is according to what is written at the end of the discourse beginning "And Elokim spoke," etc., [on] "But by My Name Havayah I was not known to them."

דהפ'י בחי' שם הוי' קודם שבא לידי גילוי במדות כו' עד וכך היתה כוונת יעקב בתפלתו והיה הוי' לי לאלקים פ'י הוי' לבדו הוא בעצמו יהיה לי בבחינת אלקים כו'.

For the meaning is the level of the Name Havayah before it comes to revelation in the emotive attributes (middos), etc., up to: "And this was Yaakov's intention in his prayer, 'And Havayah will be my G-d': that is, Havayah alone, He Himself, will be for me at the level of Elokim," etc.

ועוד י"ל ע"ד שיש ב' שילובים שילוב הוי' באד' ואזי שם אד' גובר וזהו הבחינה הא'. אמנם שילוב אד' בהוי' אזי שם הוי' גובר וזהו הבחי' הב' דכאן.

And it can further be said, along the lines that there are two interweavings: in the interweaving of Havayah in Ado-nai, the Name Ado-nai prevails, and this is the first level; but in the interweaving of Ado-nai in Havayah, the Name Havayah prevails, and this is the second level here.

והנה ענין תשובה זו בועשה טוב שיהיה עושה המצוה בשמחה וטוב לב ולא מצות אנשים מלומדה. ועיי' מ"ש ע"פ אסרי לגפן בענין כבס ביי' לבושו כו' ומ"ש בד"ה לכן אמור לבנ"י כו':

Now, the matter of this teshuvah (return) in "do good" is that one should do the mitzvah with joy and gladness of heart, and not [as] "a commandment of men learned by rote." And see what is written on "Binding his foal to the vine," on the matter of "He washes his garment in wine," etc., and what is written in the discourse beginning "Therefore say to the children of Israel," etc.)

11 קיצור פ'י מבדילים באגה"ת פ"ד ובר"ח שער הענוה פ"ו אלביש שמים קדרות. יעקב חבל. ונקה.

Summary. The meaning of "separate" in Iggeres HaTeshuvah, chapter 4, and in Reishis Chochmah, Sha'ar HaAnavah, chapter 6. "I clothe the heavens with blackness." "Yaakov is the cord." "And He cleanses."

והתשובה הב' בועשה טוב. בחי' טוב מחבר סוכ"ע וממכ"ע. עובד אלקים. עץ השדה. ותשובה זו ליכלל בשם הוי' ממש ועשיות המצות בשמחה כו':

And the second teshuvah, in "do good." The level of "good" joins sovev kol almin and memalei kol almin. "One who serves G-d." "A tree of the field." And this teshuvah is to be included in the Name Havayah itself; and the doing of the mitzvos with joy, etc. 3.

והתשובה השלישית היא שאע"פ שהוא סור מרע בתכלית וגם ועשה טוב בתכלית אזי התשובה גדולה יותר והוא

And the third teshuvah is: although he "turns away from evil" completely and also "does good" completely, the teshuvah is then greater still; and it is

כדכתיב (מלאכי ג' ז') שובו אלי ואשובה אליכם פי' כמ"ש במ"א בפי' כל ימיו בתשובה, דאין ר"ל על עבירות ח"ו דא"כ מהו כל ימיו

as it is written (Malachi 3:7), "Return to Me, and I will return to you." The meaning is as is explained elsewhere on the meaning of "all his days in teshuvah": that it does not mean for sins, G-d forbid, for if so, what is [the meaning of] "all his days"?

אלא התשובה היא על הריחוק כי אף שהוא עושה טוב ומקיים המצות עכ"ז יכול להיות עדיין בבחי' יש ודבר

Rather, the teshuvah is for the distance: for even though he does good and keeps the mitzvos, nevertheless he can still be at the level of a self-standing existence (yesh) and entity.

וגם אפילו אהבה עדיין הוא בבחינת יש מי שאוהב ועיקר התשובה הוא כמו שכתוב והרוח תשוב אל האלקים כו' דהיינו שירצה לשוב למקורו ושרשו בחי' ישראל עלה במחשבה.

And even love is still at the level of yesh: there is one who loves. And the essence of teshuvah is as it is written, "And the spirit returns to G-d," etc.: that is, that he desire to return to his source and root, the level of "Israel arose in [G-d's] thought."

12 והיינו שירצה ליכלל ולדבק בעצמות אור א"ס ב"ה שהוא למעלה מעלה מבחי' ממכ"ע וסוכ"ע שאינו בגדר עלמין כלל כו'.

That is, that he desire to be included in and to cleave to the very essence of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which is far, far above the level of memalei kol almin and sovev kol almin, for it is not within the bounds of worlds at all, etc.

וכמאמר המתנשא מימות עולם. ועד"ז נאמר בקריעת ים סוף עד יעבור עמך הוי' פי' למעלה משם הוי',

And as the phrase says, "Who is exalted from the days of the world." And along these lines it is said at the Splitting of the Sea of Reeds, "Until Your people pass over, Havayah": that is, above the Name Havayah.

כי שם הוי' יו"ד חכמה כו' ונק' סוכ"ע ובקיי"ס היה הגילוי מלמעלה מעלה מבחי' סוכ"ע שעיי"ז הפך ים ליבשה שעלמא דאתכסיא בא באתגליא ממש כו',

For the Name Havayah (the yud is Chochmah, etc.) is called sovev kol almin; and at the Splitting of the Sea the revelation was from far above the level of sovev kol almin, and through this "He turned the sea into dry land": the hidden world came into the revealed [world] itself, etc.;

ועייד מ"ש בזח"ג פ' שלח (דקנ"ח ב') ע"פ היש ה' בקרבנו אם אין שבח"י אין הוא ע"ק שלמעלה משם הוי' כו'.

and along the lines of what is written in the Zohar, Part III, Parshas Shelach (158b), on "Is Havayah in our midst, or not (ayin)?" : that the level of Ayin is Atika Kadisha (the Holy Ancient One), which is above the Name Havayah, etc.

והנה שרש נשמות ישראל הוא מבחינה זו כמארז"ל דע מאין באת כו' אין מזל לישראל כו' ונוזלים מן לבנון אתי מלבנון כלה.

Now, the root of the souls of Israel is from this level, as our Sages, of blessed memory, said: "Know from where (me'ayin) you came," etc.; "There is no (ein) mazal for Israel," etc.; and "flowing streams from Lebanon"; "With Me from Lebanon, O bride."

13 וזהו ענין תשובה עצומה זו שירצה לשוב וליכלל בעצמות אור א"ס ב"ה ממש. וזהו שובו אלי אלי ממש.

And this is the matter of this tremendous teshuvah: that he desire to return and be included in the very essence of the Infinite Light, blessed be He, itself. And this is "Return to Me": to Me, Myself.

ועיין בע"ח שמ"א פ"ג דבחינת יחידה שבנפש בו מתלבש הניצוץ אלקי ממש זהו דוגמת הכתר שנק' יחידה ובו מלוכש בחי' תחתונה שבמאציל כו' ע"ש.

And see in Etz Chaim, Sha'ar 41, chapter 3: that in the level of Yechidah in the soul the actual G-dly spark is en clothed; this is like Keser (the Crown), which is called Yechidah, and in it is en clothed the lowest level of the Emanator, etc. See there.

ואם כן תשובה זו היינו שישוב ויכלל בבחינת שרשו שהוא הכתר א"א וע"י וזהו תשובה הג' דבחי' נשמה שישוב ויכלל בשרשו בחי' חיה יחידה כו'.

If so, this teshuvah is that he return and be included in the level of his root, which is Keser, Arich Anpin and Atik Yomin. And this is the third teshuvah, of the level of Neshamah: that it return and be included in its root, the level of Chayah [and] Yechidah, etc.

14 והנה תשובה זו היא אל בחינת התורה. שהתורה נקרא משל הקדמוני שהיא משל ולבוש לבחינת קדמונו של עולם מה שאינו בגדר עלמין כלל

Now, this teshuvah is to the level of the Torah. For the Torah is called “the parable of the Ancient One” (mashal hakadmoni), for it is a parable and a garment for the level of the Ancient One of the world (Kadmono shel olam), that which is not within the bounds of worlds at all,

שהוא עצמות אור א"ס ממש, וכמשנ"ת באגה"ק בד"ה דוד זמירות קרית להו ועמ"ש בד"ה ואהיה אצלו אמן.

which is the very essence of the Infinite Light itself; as was explained in Iggeres HaKodesh, in the section beginning “David, you called them songs,” and see what is written in the discourse beginning “And I was with Him as a nursling.”

ולכן ארז"ל (סנהדרין צ"ט ב') כל העוסק בתורה משים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה.

Therefore our Sages, of blessed memory, said (Sanhedrin 99b): “Whoever occupies himself with Torah makes peace in the household above and in the household below.”

ופי' בפמליא של מעלה מבואר במ"א דהיינו שמחבר בחי' סוכב וממלא כו' לפי שהיא המשכת בחי' עליונה יותר מסוכ"ע וממכ"ע כו'.

And the meaning of “in the household above” is explained elsewhere: that he joins the levels of sovev and memalei, etc., because it is the drawing-down of a level higher than sovev kol almin and memalei kol almin, etc.

15 ועיין מה שכתוב סד"ה ביום השמיני עצרת בענין גדול תלמוד שמביא לידי מעשה. וגם שע"י המצות ההמשכה הוא בבחי' מקיף

And see what is written at the end of the discourse beginning “On the eighth day, an assembly,” on the matter of “Study is great, for it leads to action.” And also, through the mitzvos the drawing-down is at the level of an encompassing [light] (makif),

אבל ע"י התורה נמשך הגילוי בבחינת פנימיות וכמ"ש ותורתך בתוך מעי. בקרבך קדוש וארז"ל כאלו קדוש שורה בתוך מעיו.

but through the Torah the revelation is drawn down at the level of the inner dimension (pnimiyus), as it is written, “And Your Torah is within my innards.” “In your midst, the Holy One”: and our Sages, of blessed memory, said, “as though the Holy One dwells within his innards.”

16 וזהו ג"כ ענין מארז"ל מדרש איכה בתחלתו ויתר הקב"ה על עבודת כוכבים ועל ג"ע וש"ד ולא ויתר על מאסה של תורה.

And this is also the meaning of the saying of our Sages, of blessed memory, in Midrash Eichah, at its beginning: "The Holy One, blessed be He, overlooked idolatry, forbidden relations and bloodshed, but He did not overlook contempt for the Torah."

דהנה כמו שיש באדם אברים החיצונים ואברים הפנימים אשר החיות ממש תולה בהם מה שאין כן באברים החיצונים שאף על פי שיחתוך ידו יוכל לחיות רק שיהיה בעל מום

For just as a person has outer limbs and inner organs, on which life itself depends (which is not so with the outer limbs, for even if his hand is cut off he can live, only he will be maimed),

אבל באברים הפנימים אפילו ע"י נקב לבד שתינקב הריאה או קרום של מוח הוא טריפה ואינו יכול לחיות לפי שעיקר הנשמה והחיות תולה בהם, כן למעלה המצות נק' רמ"ח אברים דמלכא שהם בחי' כלים ואברים החיצונים

but with the inner organs, even through a mere puncture, if the lung or the membrane of the brain is punctured, he is a treifah (fatally defective) and cannot live, because the essence of the soul and the life-force (chayus) depends on them; so above, the mitzvos are called "the 248 limbs of the King," which are the level of vessels and outer limbs,

אבל התורה שהיא חכמתו ית' היא כלי ואבר הפנימי ממש שאור א"ס אינו מלובש אלא בחכמה דוקא וע"כ לא ויתר כו'.

but the Torah, which is His wisdom, may He be blessed, is truly an inner vessel and organ, for the Infinite Light (Or Ein Sof) is enclothed only in Chochmah (wisdom) specifically; and therefore He did not overlook, etc.

17 וזהו מה שכתוב במתן תורה אנכי הוי' אלקיך פי' הוי' אלקיך היינו סוכ"ע וממכ"ע, אבל אנכי מי שאנכי הוא עצמות אור א"ס שלמעלה גם מסוכ"ע

And this is what is written at the Giving of the Torah: "I am Havayah your G-d." The meaning: "Havayah your G-d" is sovev kol almin and memalei kol almin; but "I" (Anochi), "Who I am," is the very essence of the Infinite Light, which is above even sovev kol almin;

והוא המתגלה ונמשך להיות הוי' אלקיך ממש שבחי' שם הוי' זה נמשך מבחי' אנכי ממש וכמ"ש ממעמקים קראתיך הוי'.

and it is that which is revealed and drawn down to be "Havayah your G-d" in actuality, for this level of the Name Havayah is drawn from the level of Anochi itself; as it is written, "From the depths I have called You, Havayah."

ממעמקים היינו מעצמות אור א"ס ממש שמשם נמשך להיות הוי' אלקיך ממש על ידי עסק התורה שהיא גם כן מבחי' עומק כמ"ש מאד עמקו מחשבותיך.

"From the depths": that is, from the very essence of the Infinite Light itself, from which it is drawn to be "Havayah your G-d" in actuality, through occupation with the Torah, which is also from the level of depth, as it is written, "Your thoughts are very deep."

וכמ"ש ברבות סדר ויקרא ס"פ ג' אשרי אדם שיש בו דברי תורה ושמורים בידו כו'

And as is written in Midrash Rabbah, Seder Vayikra, at the end of section 3: "Fortunate is the person who has words of Torah in him and they are kept in his hand," etc.;

עליו הכתוב אומר מים עמוקים עצה בלב איש (משלי כ') ואומר ממעמקים קראתיך ואומר תפלה לעני עכ"ל,

"of him the verse says, 'Counsel in a man's heart is deep waters' (Proverbs 20), and it says, 'From the depths I have called You,' and it says, 'A prayer of the poor man.'" End of quote.

והיינו ע"י התשובה תחלה שיהי' עוסק בתורה לשמה וכמ"ש במ"א בענין הראיני את מראיך השמיעני את קולך כו'.

And this is through teshuvah (return) first, so that he will occupy himself with the Torah for its own sake, as is explained elsewhere on the matter of "Show me your countenance, let me hear your voice," etc.

וענין על שלא ברכו בתורה תחלה. וענין על תפילתי שתהא סמוכה למטתי. כדי שיהיה עסק התורה אחר הרעותא דליבא בתפלה כו'.

And the matter of "because they did not first recite the blessing over the Torah." And the matter of "for my prayer, that it be close to my bed": so that occupation with the Torah will come after the desire of the heart (re'usa d'liba) in prayer, etc.

וזהו ברוך אתה הוי' אלקינו פי' אתה היינו מהותו ועצמותו ית' שלמעלה מבחי' שם הוי' יומשך להיות הוי' אלקינו ממש:

And this is "Blessed are You, Havayah our G-d": "You" is His being and essence, may He be blessed, which is above the level of the Name Havayah, [that it] be drawn down to be "Havayah our G-d" in actuality.

18 קיצור. תשובה ג' לעצמות אור א"ס שלמעלה מסוכ"ע וממכ"ע עד יעבור עמך הוי' והיינו ושובו אלי ממש וזהו ע"י עסק התורה. איברים הפנימים וזהו אנכי הוי' אלקיך:

Summary. The third teshuvah, to the essence of the Infinite Light, which is above sovev kol almin and memalei kol almin: "Until Your people pass over, Havayah." And this is "And return to Me," Myself. And this is through occupation with the Torah. The inner organs. And this is "I am Havayah your G-d."

19 ד והנה כל הג' תשובות הנ"ל נק' בכר כי ג' אותיות בכר הן יחידות עשירות מאות.

4. Now, all three teshuvos mentioned above are called bechor (firstborn), for the three letters of bechor are units, tens and hundreds:

הבי"ת יחידות הכ"ף עשירות הרי"ש מאות והוא כי הנה ג' תשובות הנ"ל הם נגד ג' בחינות נשמות דעשיה יצירה בריאה והן בכלל ג' בחינות נפש רוח נשמה.

the beis is units, the kaf is tens, the reish is hundreds. And this is because the three teshuvos mentioned above correspond to the three levels of souls, of Asiyah, Yetzirah and Beriah; and these are, in general, the three levels of Nefesh, Ruach and Neshamah,

שצריך לבררם ולתקנם ולהעלותם למעלה ע"י ג' תשובות הנ"ל, ופי' כי התשובה הא' של סור מרע היא של בחי' נפש ובחינת עשיה

which must be refined, rectified and raised up through the three teshuvos mentioned above. And the meaning is: the first teshuvah, of "turn away from evil," is that of the level of Nefesh and the level of Asiyah (Action),

והיא קרובה יותר לחטא גמור מפני שעולם העשיה הוא קרוב למדור הקליפות וחיצונים שהוא היצה"ר לכך הנפש דעשיה יכולה לעשות עבירה גמורה וכמ"ש נפש כי תחטא.

and it is closer to outright sin, because the World of Asiyah is close to the abode of the kelipos (husks) and the external forces, which is the evil inclination; therefore the Nefesh of Asiyah can commit an outright transgression, as it is written, "A soul (nefesh) that sins."

20 והתשובה שלו הוא לעקור רצונו מן הרע וע"י עקירת רצונו מעורר לעילא שלא יומשך חיות לחיצונים מרצון העליון כו'.

And its teshuvah is to uproot one's will from the evil; and through uprooting one's will one arouses above that life-force not be drawn to the external forces from the Supernal Will, etc.

והתשובה הב' הוא של בחי' רוח ובחינת יצירה. והתשובה הג' היא של בחי' נשמה ולכן צריך לשוב יותר מעומק הלב כי נפילתו גדולה משניהם.

And the second teshuvah is that of the level of Ruach and the level of Yetzirah (Formation). And the third teshuvah is that of the level of Neshamah; and therefore one must return more, from the depth of the heart, for its fall is greater than [that of] both of them.

וכמו שאמר הה"מ נ"ע שהמ"ז של צדיקים גמורים פוגמים יותר מעונות חמורות של הע"ה וזהו וסביביו נשערה מאד כו'

And as the Maggid, whose soul is in Eden, said: the foreign thoughts of perfect tzaddikim cause more blemish than the grave sins of the unlearned. And this is "And round about Him it storms (nis'arah) greatly," etc.

(בתילים ס"י נ'), וארז"ל מלמד שהקב"ה מדקדק עם סביביו כחוט השערה (פ' בת' דיבמות קכ"א ב').

(in Psalms, chapter 50); and our Sages, of blessed memory, said: "This teaches that the Holy One, blessed be He, is exacting with those around Him to a hairbreadth" (the last chapter of Yevamos, 121b).

ועיין טעם ע"ז בפרדס שער כ"ט שער הטעמים פ"ג סד"ה פסק ובת"ז ריש תקון י"ט (דל"ז ע"א).

And see the reason for this in the Pardes, Sha'ar 29, Sha'ar HaTe'amim, chapter 3, at the end of the passage beginning "Pasek"; and in the Tikkunei Zohar, beginning of Tikkun 19 (37a).

וזהו ענין ג' אותיות בכר שהם יחידות עשירות מאות כי בבריאה שהוא נשמה הספירות כלולים כל אחד מיו"ד ויו"ד מיו"ד ע"כ הם בבחינת מאות.

And this is the matter of the three letters of bechor, which are units, tens and hundreds: for in Beriah (Creation), which is Neshamah, the Sefiros are each composed of ten, and [each of the] ten of ten; therefore they are at the level of hundreds.

וביצירה אינן כלולים רק מיו"ד ובעשיה הם רק בבחינת נקודה לבד, וכמ"ש בע"ה שמ"ז פ"ה שבעשיה הוא בחינת נקודה לבד.

And in Yetzirah they are composed only of ten; and in Asiyah they are only at the level of a single point, as is written in Etz Chaim, Sha'ar 47, chapter 5, that in Asiyah it is the level of a point alone.

21 וגם בשער הפרצופים שער כ"ט בסופו כתב ענין נקודה ספירה פרצוף כי הספירות דעשיה הם קטנות בתכלית ונק' נקודה בערך הספירה כו' ע"ש.

And also in Sha'ar HaPartzufim, Sha'ar 29, at its end, he wrote of the matter of point, Sefirah, partzuf (configuration): that the Sefiros of Asiyah are utterly small and are called a point relative to the Sefirah, etc. See there.

וג' אותיות אלו מרומזים ג"כ בענין הברכות ברוך היינו על ג' ההמשכות דאתה הוי' אלקינו כנ"ל ונרמז בתיבת ברך בכורתי ברכתי כו'.

And these three letters are also alluded to in the matter of the blessings: baruch (blessed), that is, for the three drawings-down of "You, Havayah, our G-d," as mentioned above; and it is alluded to in the word barech (bless), [as in] "my birthright (bechorasi)... my blessing (birchasi)," etc.

וזהו קדש לי כל בכר שיוגבהו השלשה עולמות ב"ע שהם נר"נ ע"י השלשה בחינות תשובה הנ"ל ויתבררו משבירתן ויתעלו לעולם האצילות.

And this is "Sanctify to Me every firstborn": that the three worlds of Beriah, Yetzirah and Asiyah, which are Nefesh, Ruach and Neshamah, be raised up through the three levels of teshuvah (return) mentioned above, and be refined from their shattering, and ascend to the World of Atzilus (Emanation).

וזהו לי. ועיין מ"ש ע"פ וארשתיך לי. וזהו יפה שעה אחת בתשובה שיש יתרון לאור מן החושך שנתברר שע"ז נתוסף אור כו',

And this is "to Me." And see what is written on "And I will betroth you to Me." And this is "One hour of teshuvah is better": that there is an advantage of light out of darkness that has been refined, for through this light is added, etc.

(ועל ג' תשובות אלו דנר"ן י"ל שאמרו לא זו מחבבה עד שקראה בתי. עד שקראה אחותי. עד שקראה אמי.

(And regarding these three teshuvos of Nefesh, Ruach and Neshamah, it can be said that they said: "He did not cease showing her affection until He called her 'My daughter'... until He called her 'My sister'... until He called her 'My mother.'")

וענין יתרון האור מן החשך היינו שע"י שמהפכין חשוכא לנהורא ממשיכים תוספת אור באצילות מבחינת ישת חשך סתרו ומבחינת קדש לי כל בכר נמשך מלמעלה בחינת רכב אלקים רבותיים כו' סולו לרוכב בערבות עיין בזח"ב תרומה)

And the matter of "the advantage of light out of darkness" is that by transforming darkness into light, additional light is drawn down into Atzilus from the level of "He made darkness His hiding place"; and from the level of "Sanctify to Me every firstborn" there is drawn from above the level of "The chariot of G-d is myriads," etc., "Extol Him who rides upon the heavens." See in the Zohar, Part II, Terumah)

(קס"ה ב') ובהרמ"ז שם והוא ג"כ המשכה מבחינת נר"נ שלמעלה מאצילות עיין בע"ח שער א"א פ"ד.

(165b), and in the Ramaz there. And it is also a drawing-down from the level of the Nefesh, Ruach and Neshamah that are above Atzilus; see in Etz Chaim, Sha'ar Arich Anpin, chapter 4.

וזהו ענין אם ישם אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף ועיין בזח"ג פינחס (דרמ"ז ע"א ודרכיו ע"ב) בענין נהר כבר.

And this is the matter of "If He sets His heart upon him, He will gather to Himself his spirit (ruach) and his soul (neshamah)"; and see in the Zohar, Part III, Pinchas (247a and 226b), on the matter of "the river Kevar."

וכ"ז היינו ע"י שלוקח הבכורה ממנו כי עשו היה בכור וכמ"ש בד"ה ראה ריח בני ובד"ה בשלח פרעה וזהו ענין שיצא ראשון כו' ע"ש היטב.

And all this is through taking the birthright from him, for Esav was the firstborn, as is explained in the discourse beginning "See, the scent of my son" and in the discourse beginning "When Pharaoh sent"; and this is the matter of his coming out first, etc. See there well.

וצריך ליקח ממנו בכורתו ע"י התשובות הנ"ל פ"י בעקירת הרצון מתאוות עוה"ז הן בסור מרע.

And one must take his birthright from him through the teshuvos mentioned above; that is, by uprooting the will from the desires of this world, both in "turn away from evil."

22 וזהו קדש לי קדש א"ע כמותר לך. והן ברצונו וחפצו בועשה טוב ובעסק התורה. שע"י העקירת הרצון נוטל ממנו בכורתו ממש.

And this is "Sanctify to Me": "Sanctify yourself in what is permitted to you." And in his will and desire, in "do good" and in occupation with the Torah. For through this uprooting of the will he takes from him his very birthright.

כי הנה היצה"ר והקליפות הם מקבלים ג"כ חיות מרצון העליון שאל"כ לא היה להם חיות ואדרבה הם מגביהים א"ע לינק למעלה מההשתלשלות מבחינת ורב חסד אשר שם נאמר ואם צדקת כו' ורבו פשעיך כו'.

For the evil inclination and the kelipos (husks) also receive life-force from the Supernal Will, for otherwise they would have no life-force; and on the contrary, they raise themselves up to draw nourishment from above the chain of descending worlds (hishtalshelus), from the level of "and abundant in kindness," of which it is said, "If you are righteous," etc., "and your transgressions are many," etc.

23 וזהו אם תגביה כנשר כמ"ש במ"א בד"ה ויאבק איש וכאשר האדם הוא מסלק רצונו מתאוות עוה"ז
And this is "Though you soar aloft like the eagle," as is explained elsewhere, in the discourse beginning "And a man wrestled." And when a person withdraws his will from the desires of this world, שאינו רוצה בהם כלל מעורר כמ"כ למעלה שיסתלק מהם רצון ה' מלהשפיע להם אור וחיות מבחינת ורב חסד כו' כ"א בבחי' צמצום כדי חיותן כו'.

so that he does not want them at all, he likewise arouses above that G-d's will be withdrawn from them, from bestowing on them light and life-force from the level of "and abundant in kindness," etc., [giving] only in a contracted way, enough for their life, etc.

24 והכח הזה היינו לפי שישראל עלו במחשבה ולכן אפילו כשבחי' ואני בתוך הגולה הוא על נהר כבר בחי' מחשבה הקדומה.

And this power is because Israel arose in [G-d's] thought; and therefore, even when [they are at] the level of "And I was among the exiles," it is "by the river Kever," the level of the primordial thought.

וזהו ה' צלך כצל שהוא פונה אחר האדם כך הוא ית' כביכול צל שלך עד שעייזי שהאדם מסלק רצונו מהרע מעורר כן למעלה ממש.

And this is “Havayah is your shadow”: just as a shadow turns after the person, so He, may He be blessed, is, as it were, your shadow; so much so that when a person withdraws his will from evil, he arouses the same above, literally.

25 ובמה שמשלים רצונו וחפצו בועשה טוב גורם למעלה גילוי פנימית רצון העליון בע"ס דקדושה כו'.

And by setting his will and desire on “do good,” he causes above the revelation of the inner dimension of the Supernal Will in the Ten Sefiros of holiness, etc.

וענין עקירת הרצון היינו מ"ש בא אחיך במרמה פי' שלא יהיה האחוה והדביקות בעניני עוה"ז אכילה ושתייה בהתקשרות אמיתית כ"א במרמה ע"ד מארז"ל כאילו כפאו כו'

And the matter of uprooting the will is what is written, “Your brother came with cunning”: that is, the brotherhood and attachment to the matters of this world, eating and drinking, should not be with true attachment, but only “with cunning,” in the manner of the saying of our Sages, of blessed memory, “as though compelled,” etc.;

שיהיה זה ירידה אצלו אלא שמכוין רק בכדי לברר בירורים והיינו שאוכל בכדי שיתפלל בכח האכילה כו'. (וכמ"ש בש"ע א"ח סי' רל"א):

so that this is a descent for him, only he intends merely to effect refinements (birurim); that is, he eats in order to pray with the strength of the eating, etc. (As is written in the Shulchan Aruch, Orach Chaim, section 231.)

26 קיצור ג' תשובות נר"נ והם יחידות עשירות מאות נקודה ספירה פרצוף. והיינו בי"ע וקדש לי שיובררו עייזי ויוכללו באצילות. ופי' קדש עייזי שעוקר רצונו כמ"כ מעורר למעלה.

Summary. Three teshuvos: Nefesh, Ruach, Neshamah; and they are units, tens, hundreds; point, Sefirah, partzuf; that is, Beriah, Yetzirah and Asiyah. And “Sanctify to Me”: that through this they be refined and included in Atzilus. And the meaning of “Sanctify”: by uprooting his will, he likewise arouses above.

ועי"ז ממשיך תוספת ויתרון אור לרכ"ב בערכות רכב אלקים נהר כבר כו'. והיינו ע"י התשובה נמשך מזה ג' בחינות בתי אחותי אמי כו':

And through this he draws down additional and surpassing light to "the One who rides upon the heavens," "the chariot of G-d," "the river Kevar," etc. That is, through the teshuvah three levels are drawn from this: "My daughter," "My sister," "My mother," etc.

27 ה וזהו מה טובו אוהליך יעקב. פ"י הב' תשובות של סור מרע ועשה טוב הם בחינת יעקב יו"ד עקב כי הם בחי מעשה להיות סור מרע ועשה טוב שע"ז ממשיך היו"ד בבחי עקב.

5. And this is "How goodly are your tents, Yaakov." The meaning: the two teshuvos of "turn away from evil" and "do good" are the level of Yaakov, yud-akev (a yud and a heel); for they are the level of action, to "turn away from evil and do good," and through this one draws the yud into the level of the heel.

28 וגם יעקב בכל מקום היינו ז"ת וישראל לי ראש הוא בחינת מוחין ג' ראשונות וכמ"ש בלק"ת ס"פ ויצא והנה בכ"מ הז"ת נק' בשם יעקב כו' וז"ת הוא בחי רוח ונפש.

And also, "Yaakov" everywhere means the seven lower [Sefiros], and "Yisrael," li rosh ("a head for Me"), is the level of the intellect (mochin), the first three [Sefiros], as is written in the [Arizal's] Likkutei Torah, at the end of Parshas Vayetzei: "Now, everywhere the seven lower [Sefiros] are called by the name Yaakov," etc. And the seven lower [Sefiros] are the level of Ruach and Nefesh,

וג"ר הוא נשמה וע"כ ב' תשובות הראשונות דנפש ורוח הם בחינת יעקב וזהו ויעקבני זה פעמים היינו ב' תשובות הנ"ל.

and the first three [Sefiros] are Neshamah. Therefore the first two teshuvos, of Nefesh and Ruach, are the level of Yaakov; and this is "He has supplanted me (vaya'akveini) these two times": that is, the two teshuvos mentioned above.

29 ונקי אוהליך אהל הוא בחינת מקיף כי ע"י המצות נמשכים מקיפים אבל עדיין אין מתלבש בתוכו בבחינת פנימיות ממש שלהיות ההמשכה בפנימיות ממש הוא ע"י התורה.

And they are called "your tents": a tent is the level of an encompassing [light] (makif); for through the mitzvos encompassing [lights] are drawn down, but it is not yet enclothed within him at the level of the inner dimension (pnimiyus) itself; for the drawing-down to be truly inward is through the Torah.

וכנודע מענין קדשנו במצותיך ותן חלקנו בתורתך שע"י המצות נעשה בחי' קדושין שהוא רק המשכת אור מקיף מבחי' סוכ"ע וכמו טבעת קדושין כו'

As is known from the matter of "Sanctify us with Your mitzvos and grant our portion in Your Torah": that through the mitzvos there comes about the level of kiddushin (betrothal), which is only a drawing-down of encompassing light from the level of sovev kol almin, like the ring of betrothal, etc.;

וע"י התורה הוא ההמשכה בבחינת פנימית ביום חתונתו זו מתן תורה המשכת טפת ח"ע כו'.

and through the Torah the drawing-down is at the inner level: "on the day of his wedding," this is the Giving of the Torah, the drawing-down of the drop of the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah), etc.

30 והנה ע"י סור מרע נמשך שיהי' בחינת אלקינו וע"י ועשה טוב בחינת גילוי שם הוי'.

Now, through "turn away from evil" it is drawn down that there be the level of "our G-d," and through "and do good," the level of the revelation of the Name Havayah.

אכן גילוי זה בבחי' מקיף ואוהל. וזהו ויעקב איש תם יושב אוהלים היינו ב' אוהלים הנ"ל דהמשכת דהוי' אלקינו כו'.

However, this revelation is at the level of an encompassing [light] (makif) and a tent. And this is "And Yaakov was a simple man, dwelling in tents": that is, the two tents mentioned above, of the drawing-down of "Havayah our G-d," etc.

ופי' מה טובו היינו כשהוא בבחינת מ"ה וביטול ואינו נראה ליש. וכמ"ש והצנע לכת עם אלקיך

And the meaning of "How (mah) goodly": that is, when he is at the level of mah ("what") and self-nullification (bittul), and does not appear as a yesh (something); and as it is written, "And walk humbly with your G-d,"

אזי הם טובו כדכתיב כי טוב ארז"ל כי טוב לגנוז, היינו בחינת והצנע לכת כו'

then they are "goodly," as it is written, "that it was good," and our Sages, of blessed memory, said, "that it was good to be hidden away": that is, the level of "and walk humbly," etc.

(וכמ"ש במ"א שהחסדים המכוסים הוא בחינת עץ החיים ומהחזה ולמטה ששם התגלות נקי עה"ד כו' ועמ"ש בביאור דאלה מסעי בענין מ"ב מסעות כו') ועמ"ש בד"ה יבל הוא בענין אבי כל יושב אהל כו'.

(And as is explained elsewhere, that the covered Chasadim (kindnesses) are the level of the Tree of Life, and from the chest downward, where there is revelation, it is called the Tree of Knowledge, etc.; and see what is written in the explanation on "These are the journeys," on the matter of the forty-two journeys, etc.) And see what is written in the discourse beginning "Yaval was," on the matter of "the father of all who dwell in tents," etc.

משכנותיך ישראל. פ"י שבבחינת ישראל הוא שוכן בבחי' פנימית ממש ולא בבחי' אהל ומקיף לבד.

"Your dwellings, Yisrael": that is, at the level of Yisrael He dwells at the truly inner level, and not only at the level of a tent and an encompassing [light].

והיינו ע"י עסק התורה וכמארז"ל משחרב בהמ"ק אין להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה. נמצא שהתורה היא בחינת השראה פנימית כמו ושכנתי בתוכם.

And this is through occupation with the Torah, as our Sages, of blessed memory, said: "From the time the Holy Temple was destroyed, the Holy One, blessed be He, has nothing in His world but the four cubits of halachah." It follows that the Torah is the level of an inner indwelling, like "And I will dwell within them."

31 וזהו ענין ישראל לי ראש שבראש הוא גילוי המוחין. וכללות חיות הנפש בבחינת פנימית. מה שבשאר האברים הוא רק בבחי' מקיף

And this is the matter of Yisrael, li rosh ("a head for Me"): for in the head there is the revelation of the intellect (mochin), and the life-force of the soul as a whole, at the inner level; whereas in the other limbs it is only at the level of an encompassing [light],

כמו המחשבה שהיא מאיר גם ברגל שתיכף כשעולה ברצונו ומחשבתו לנענע רגלו תתנענע הרגל וא"צ שהות כלל.

like thought, which shines in the foot as well: for as soon as it arises in a person's will and thought to move his foot, the foot moves, and no delay at all is needed.

אין זה אלא מפני שהמחשבה מאירה גם ברגל אבל אעפ"כ הארה זו היא רק בבחי' מקיף שאין הרגל משיג מהות המחשבה. אבל בראש ובמוח מאיר המחשבה בבחינת גילוי בפנימית כו'.

This is only because thought shines in the foot as well; but even so, this illumination is only at the level of an encompassing [light], for the foot does not grasp the essence of the thought. But in the head and in the brain thought shines at the level of revelation, inwardly, etc.

32 ועד"ז נקי יעקב יו"ד עקב שע"י המעשה מאיר אור הסוכ"ע בבחינת מקיף. אבל ישראל לי ראש ע"י עסק התורה מאיר ומתגלה אור הסוכ"ע בבחי' פנימיות ממש כו'.

And in the same way, it is called Yaakov, yud-akev, for through action the light of sovev kol almin shines at the level of an encompassing [light]; but [in] Yisrael, li rosh, through occupation with the Torah, the light of sovev kol almin shines and is revealed at the level of the inner dimension itself, etc.

וזהו ולא יקרא עוד כו' כי שרית עם אלקים פי' שהוא משתרר על שם אלקים ע"ד ותגזר אומר ויקם כו' כנוצר הענין בזח"ג בהר (דק"י ע"ב).

And this is "[Your name] shall no longer be called," etc., "for you have striven (sarisa) with Elokim": that is, he rules over the Name Elokim, in the manner of "You will decree, and it will be fulfilled," etc., as the matter is mentioned in the Zohar, Part III, Behar (110b).

והיינו כי שם אלקים הוא בחינת מגן לשם הוי' וע"י העסק בתורה גורם שלא יהי חלל ומסך מבדיל

That is because the Name Elokim is the level of a shield for the Name Havayah, and through occupation with the Torah one brings it about that there be no gap and no separating screen;

כי כל העוסק בתורה הקב"ה קורא ושונה כנגדו כו' וע"כ הוא בבחינת כי שרית כו'.

for whoever occupies himself with Torah, the Holy One, blessed be He, reads and studies opposite him, etc.; and therefore he is at the level of "for you have striven," etc.

אך עיקר פי' ההפרש בין אוהליך למשכנותיך הוא עפמ"ש ועשית יריעות עזים לאהל על המשכן אשר המשכן הוא עשר יריעות שש משזר תכלת וארגמן כו' שש הוא ענין ששה מדות שמהם נמשך כשר ופסול כו'.

But the main explanation of the difference between "your tents" and "your dwellings" is according to what is written, "And you shall make curtains of goats' hair for a tent over the Mishkan (Tabernacle)"; whereas the Mishkan [itself] is ten curtains of "twisted fine linen (shesh), blue and purple," etc. Shesh ("six") is the matter of the six attributes, from which "fit and unfit" are drawn, etc.

וזהו ג"כ ענין הגוונין וכמ"ש מזה בזה"ב (תרומה קל"ט א') וזהו ענין התורה ותולעת שני שאין כחו אלא בפיו כו'. וזהו ענין משכנותיך ישראל.

And this is also the matter of the colors, as is written of this in the Zohar, Part II (Terumah 139a). And this is the matter of the Torah: "and scarlet (tola'as shani)," [the worm] whose strength is only in its mouth, etc. And this is the matter of "your dwellings, Yisrael."

אך ענין יריעות עזים שהם הנק' אהל. הענין כי הם מהבירורים שמתבררים מק"נ ע"י סור מרע ועשה טוב שהם השני תשובות הראשונות.

But as for the curtains of goats' hair, which are what is called "tent," the explanation is that they are from the refinements (birurim) that are refined from kelipas Nogah through "turn away from evil" and "do good," which are the first two teshuvos.

כי הנה כתיב ועשו אחי איש שעיר שמבחינת שערות העזים יונקים החיצונים. אבל ביעקב כתיב ואנכי איש חלק. חלק הוי' עמו כנ"ל.

For it is written, "Esav my brother is a hairy man," for from the level of goats' hair the external forces draw nourishment. But of Yaakov it is written, "And I am a smooth (chalak) man": "Havayah's portion (chelek) is His people," as mentioned above.

אמנם ע"י הבירורים בסור מרע ועשה טוב מברר מבחינת שערות העזים כמ"ש ואת עורות גדיי העזים הלבשה על ידיו כו'

However, through the refinements in "turn away from evil" and "do good," he refines [what is] from the level of goats' hair, as it is written, "And the skins of the kids of the goats she put upon his hands," etc.;

והיינו ג"כ שמהם נעשה הגנה להיות לאהל ומגין על המשכן שהוא בחינת תורה להגן עליו מן החיצונים ולדחותן.

and this is also that from them a protection is made, to be a tent, protecting the Mishkan, which is the level of Torah, to guard it from the external forces and to repel them.

וכמ"ש בגמרא פ"ב דיבמות (דק"ו ע"א) רבה דעסיק בתורה חי מ' שנין אביי דעסיק בתורה ובגמ"ח חי שתין שנין.

As is written in the Gemara, chapter 12 of Yevamos (106a): "Rabbah, who engaged in Torah, lived forty years; Abaye, who engaged in Torah and in acts of kindness (gemilus chassadim), lived sixty years."

ועדי"ז גי"כ הבעלי עסקים מגינים על הת"ח כו' שמתפרנסים על ידן כו' ועמ"ש במ"א בפ"י שערך כעדר העזים שגלשו כו'.

And in the same way, too, the businessmen protect the Torah scholars, etc., who are supported through them, etc. And see what is written elsewhere on the meaning of "Your hair is like a flock of goats that streamed down," etc.

ועיין מענין ועשית יריעות עזים לאהל על המשכן בזח"ב תרומה (דק"ס ע"א) פקודי (דרל"ג ב').

And see on the matter of "And you shall make curtains of goats' hair for a tent over the Mishkan" in the Zohar, Part II, Terumah (160a), Pekudei (233b).

(ועוד י"ל בענין אוהליך ע"פ מ"ש ברבות סדר נשא פ"ב קרוב לסופה מה טובו אוהליך יעקב זה אוהל מועד שבמדבר ושכשילה ובנוב וגבעון. משמע אבל משכנותיך ישראל היינו בהמ"ק שבירושלים.

(And it can further be said on the matter of "your tents," according to what is written in Midrash Rabbah, Seder Naso, section 12, near its end: "'How goodly are your tents, Yaakov': this is the Tent of Meeting in the desert, and in Shiloh, and in Nov and Givon." This implies that "your dwellings, Yisrael" is the Holy Temple in Jerusalem.

והענין כי האהל מועד נק' דירת עראי של הקב"ה אבל המקדש שבירושלים היה דירת קבע וכמ"ש מזה בד"ה ויגש אליו יהודה. ועיין זח"ב תרומה) (קס"ד ב') פקודי (דרמ"א א').

And the explanation is that the Tent of Meeting is called the temporary dwelling of the Holy One, blessed be He, but the Sanctuary in Jerusalem was a permanent dwelling, as is written of this in the discourse beginning "And Yehudah approached him." And see the Zohar, Part II, Terumah) (164b), Pekudei (241a).

ובע"ח שער מיעוט הירח פ"ב וכך הוא בחינת יעקב ובחינת ישראל כי בעלי עסקים נק' יעקב וכשהם קובעים עתים לתורה נק' דירת עראי.

And in Etz Chaim, Sha'ar Mi'ut HaYareach (the Diminution of the Moon), chapter 2. And so it is with the level of Yaakov and the level of Yisrael: for businessmen are called Yaakov, and when they set times for Torah, it is called a temporary dwelling;

אבל ת"ח שעוסקים תמיד בתורה בקביעות נק' תורתם דירת קבע וזהו ויקם עדות ביעקב ותורה שם
בישראל שבחינת התורה עצמה

but Torah scholars, who occupy themselves with the Torah constantly and as a fixed practice, their Torah is called a permanent dwelling. And this is "He established a testimony in Yaakov and set a Torah in Yisrael": for the level of the Torah itself,

שהיא חכמה עילאה הנקרא היכלא עילאה דקוב"ה שאור א"ס ב"ה שורה שם בתמידות הוא מתגלה
בבחינת ישראל

which is the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah), called the supernal chamber of the Holy One, blessed be He, where the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, rests constantly, is revealed at the level of Yisrael;

אבל בחינת עדות אינו רק הארה מבחינת חכמה עילאה כענין נובלות חכמה הוא נמשך בבחינת יעקב
ולכן נק' דירת עראי.

but the level of "testimony" is only a radiance from the level of the higher Chochmah, like the matter of "the fallen fruit (novlos) of wisdom"; it is drawn down at the level of Yaakov, and therefore it is called a temporary dwelling.

33 ועמ"ש סד"ה רני ושמחי מענין עדות ותורה וסד"ה תורה צוה ועמ"ש סד"ה וזאת המצוה שהתורה נק'
ג"כ בית כמ"ש א"ת בניך

And see what is written at the end of the discourse beginning "Sing and rejoice," on the matter of testimony and Torah, and at the end of the discourse beginning "The Torah [that Moshe] commanded"; and see what is written at the end of the discourse beginning "And this is the commandment," that the Torah is also called a house, as it is written, "Do not read 'your children' (banayich),

אלא בוניך ואיתא בע"ה שמ"א פ"ג שי"ל דאהלים הוא הממוצע בין לבוש לבית ע"ש ועד"ז כשקובעים
רק עתים לתורה נק' אוהל שהוא ממוצע בין בחי' מקיף דלבוש לבחי' מקיף עליון דבית.

but 'your builders' (bonayich)." And it is found in Etz Chaim, Sha'ar 41, chapter 3, that it can be said that tents are the intermediate between a garment and a house. See there. And in the same way, when one sets only [fixed] times for Torah, it is called a tent, which is intermediate between the level of the encompassing [light] (makif) of a garment and the level of the higher encompassing [light] of a house.

אבל כשעוסק בתורה בקביעות נקרא בוניך. וזהו אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב (בתלים ס"י פ"ז) וארז"ל (פ"ק דברכות דף ח' ע"א)

But when one occupies himself with Torah as a fixed practice, he is called "your builders." And this is "Havayah loves the gates of Zion more than all the dwellings of Yaakov" (in Psalms, chapter 87); and our Sages, of blessed memory, said (first chapter of Berachos, page 8a):

אוהב ה' שערים המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ומבתי מדרשות. והיינו ע"ד יתרון בחיי משכנותיך דישראל על בחיי אוהליך דיעקב.

"Havayah loves the gates that are distinguished (metzuyanin) in halachah more than the synagogues and the houses of study." And this is in the manner of the advantage of the level of "your dwellings" of Yisrael over the level of "your tents" of Yaakov.

וכמ"ש מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל והוא כענין עדות ותורה. ועיין מענין מגיד דבריו כו' ברבות סדר בא (פטי"ו ופרשה י"ט) משפטים (פ"ל).

And as it is written, "He declares His words to Yaakov, His statutes and His judgments to Yisrael"; and this is like the matter of testimony and Torah. And see on the matter of "He declares His words," etc., in Midrash Rabbah, Seder Bo (section 15 and section 19), Mishpatim (section 30).

גם יש לומר ע"ד שנתבאר בד"ה הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל שבחיי הצמיחה שלעתיד זהו בחיי ישראל וכך התגלות פנימיות התורה שהיא פנימית ועצמות חכמה עילאה יהיה לעתיד:

It can also be said, in the manner explained in the discourse beginning "Those who come, Yaakov will take root; Yisrael will bud and blossom," that the level of the flourishing of the future is the level of Yisrael; and so the revelation of the inner dimension (pnimiyus) of the Torah, which is the inner dimension and essence of the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah), will be in the future.

34 ו נחזור לענין שלשה בחיי תשובה דלכאורה הרי לא מצינו בספרים רק שני בחיי תשובה היינו תשובה תתאה ותשובה עילאה.

6. Let us return to the matter of the three levels of teshuvah (return). For at first glance, we find in the books only two levels of teshuvah: the lower teshuvah (teshuvah tata'ah) and the higher teshuvah (teshuvah ila'ah).

כי תשובה היינו תשוב הי' ויש הי' תתאה הי' עילאה והן בי' תשובות הנ"ל. וכמ"ש בר"ח שער התשובה פ"ב.

For teshuvah means tashuv hei ("the hei returns"), and there is a lower hei and a higher hei, and these are the two teshuvos mentioned; as is written in Reishis Chochmah, Sha'ar HaTeshuvah, chapter 2.

אך הענין הוא ע"פ מאמר הזח"ב משפטים (דק"ו סע"ב) שהובא בר"ח שם וז"ל וכיון דאחיד באילנא דחיי כדין אקרי בעל תשובה

But the explanation is according to the saying of the Zohar, Part II, Mishpatim (end of 106b), which is quoted in Reishis Chochmah there; and these are its words: "And once he holds fast to the Tree of Life, he is then called a ba'al teshuvah,

דהא כנס"י תשובה אופ הכי אקרי ואיהו בעל תשובה אקרי. וקדמאי אמרו בעל תשובה ממש.
for the Congregation of Israel (Knesses Yisrael) is also called teshuvah, and he is called the ba'al (husband) of teshuvah. And the early ones said: 'ba'al teshuvah,' literally.

וע"ד אפילו צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד במקום שבעלי תשובה עומדים עכ"ל, ופי' במק"מ שם בענין כדין אקרי בעל תשובה פי' כיון שהוא אחוז בזעיר לכך נק' בחי' בעל היינו משפיע לבחי' הי' תתאה.

And because of this, even perfect tzaddikim cannot stand in the place where ba'alei teshuvah stand." End of quote. And the Mikdash Melech there explains, on "he is then called a ba'al teshuvah": since he holds fast to Z'eir [Anpin], he is therefore called the level of ba'al, that is, one who bestows upon the level of the lower hei.

35 וז"ש דהא כנס"י שהיא המלי' תשובה אופ הכי אקרי ור"ל שנק' ג"כ תשובה כמו הבינה שהיא הי' עילאה והיא הי' תתאה.

And this is what it says, "for the Congregation of Israel," which is Malchus (sovereignty), "is also called teshuvah": that is, it too is called teshuvah, like Binah (understanding), which is the higher hei; and it is the lower hei.

ומאחר שהבעל תשובה אוחז בעה"ח שהוא ז"א ע"כ נקי בעל תשובה ר"ל שהוא גורם המשכה עליונה בבחי' מל' והיינו המשכה מסוכ"ע בממכ"ע ע"י ועשה טוב.

And since the ba'al teshuvah holds fast to the Tree of Life, which is Z'eir Anpin (the emotive attributes), he is therefore called ba'al teshuvah: that is, he causes a supernal drawing-down into the level of Malchus, that is, a drawing-down from sovev kol almin into memalei kol almin, through "and do good."

36 ולכן נקי בעל ממש משפיע לתשובה זו כו'. הרי מוכן איך בבחינת תשובה תתאה שהוא ענין תשוב ה' תתאה יש שני מדריגות והיינו התשובה דסור מרע והתשובה דועשה טוב.

Therefore he is called a ba'al in the literal sense: one who bestows upon this teshuvah, etc. Thus it is understood how within the level of the lower teshuvah, which is the matter of "the lower hei returns," there are two levels: the teshuvah of "turn away from evil" and the teshuvah of "and do good."

שע"י סור מרע גורם שתשוב ה' תתאה לגבי ו' דהיינו שע"י העוונות גורם התלכשות ה' תתאה בנוגה כמש"ל בענין ובפשעכם שולחה אמכם כו'.

For through "turn away from evil" one causes the lower hei to return to the vav; that is, through the sins one causes the enclothing of the lower hei in Nogah, as was explained above on the matter of "And for your transgressions your mother was sent away," etc.

אמנם ע"י סור מרע ניתקן בחינה זו וכמ"ש בר"ח שם ויובן עפמ"ש לקמן בענין הוי" צלך כו'.

However, through "turn away from evil" this level is rectified, as is written in Reishis Chochmah there; and it will be understood according to what is written below on the matter of "Havayah is your shadow," etc.

אך כדי שיומשך בה המשכת תוספת אור מא"ס ב"ה ממש מבחינת סוכ"ע זהו ע"י ועשה טוב שע"י ממשיך מלמעלה למטה.

But in order that there be drawn into it a drawing-down of additional light from the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, Himself, from the level of sovev kol almin, this is through "and do good," for through this one draws down from above to below.

37 וע"ז מורה הוי"ו דשם הוי"ו שנק' עץ החיים ואזי נקי בעל תשובה לפי שגורם יחוד בחי' ו"ה

And to this the vav of the Name Havayah points, which is called the Tree of Life; and then he is called ba'al teshuvah, because he brings about the union of the level of vav-hei,

שהוא יחוד סובב וממלא והתשובה הג' זהו ענין תשוב ה' עילאה והוא למעלה מבחי' סוכ"ע. כי הבינה נקי לפני הוי' שהיא למעלה מבחי' ז"א הנקי הוי' סוכ"ע כו'.

which is the union of sovev and memalei. And the third teshuvah is the matter of “the higher hei returns,” and it is above the level of sovev kol almin. For Binah is called “before Havayah,” for it is above the level of Z’eir Anpin, which is called Havayah, sovev kol almin, etc.

38 וגם כי התגלות עתיק הוא בבינה והנה נודע מהאריז"ל דיחוד ו"ה הוא ע"י תומ"צ אכן יחוד י"ה זהו דוקא ע"י מס"נ ולכן תשובה זו הוא למעלה מבחינת ועשה טוב כו'.

And also, because the revelation of Atik is in Binah. Now, it is known from the Arizal, of blessed memory, that the union of vav-hei is through Torah and mitzvos, but the union of yud-hei is specifically through self-sacrifice (mesirus nefesh); and therefore this teshuvah is above the level of “and do good,” etc.

ואעפ"כ מבואר כאן שתשובה זו הוא ע"י התורה כי התורה מחו"ב נפקת דהיינו שהיא מוחין דאבא כו'.

And even so, it is explained here that this teshuvah is through the Torah, because “the Torah issues from Chochmah and Binah,” that is, it is the intellect (mochin) of Abba, etc.

39 ולפי האמת יש בתשובה עילאה זו ג"כ ב' בחינות שבתשובה תתאה. היינו הא' תשוב ה' עילאה לגבי יו"ד הב' כשנקי בעל תשובה

And in truth, in this higher teshuvah too there are the two levels [found] in the lower teshuvah: the first, “the higher hei returns” to the yud; the second, when one is called ba'al teshuvah;

והיינו מה שאמרו וקדמאי אמרו בעל תשובה ממש ופ"י במק"מ שהוא עולה לאבא ונקרא משפיע לבחי' הבינה.

and this is what they said, “And the early ones said: ba'al teshuvah literally”; and the Mikdash Melech explains that he rises to Abba and is called one who bestows upon the level of Binah.

40 וזהו כמ"ש במ"א בפ"י תשובה תשוב ה' במילוי יו"ד שהוא ענין ממעמקים קראתיך ב' עומקים כו'

And this is as is explained elsewhere on the meaning of teshuvah, tashuv hei, with the hei spelled out with a yud, which is the matter of “From the depths I have called You”: two depths, etc.;

היינו בינה לבא הוא בחי' פנימיות הלב ובחי' חכמה המאירה בפנימיות הלב והיא תעלומות לבו גם י"ל שב' עומקים אלו היינו בינה היא אהבה רבה למס"נ באחד וחכמה עילאה היא יראה עילאה כו'.

that is, "Binah is the heart," which is the level of the inner dimension of the heart, and the level of Chochmah that shines in the inner dimension of the heart, which is "the hidden depths of his heart." It can also be said that these two depths are: Binah is the great love (ahavah rabbah), for self-sacrifice in [saying] "One," and the higher Chochmah is the higher awe (yirah ila'ah), etc.

41 ואעפ"כ אמר כאן רק שלשה מדרגות בתשובה כי או"א הן תרין ריעין דלא מתפרשין ע"כ הם שניהם מדרגה אחת בכלל.

And even so, he spoke here of only three levels of teshuvah (return), because Abba and Imma (Chochmah and Binah) are "two companions who never part"; therefore both of them are, in general, a single level.

והנה מבואר למעלה דג' תשובות אלו נרמזים בג' אותיות בכר ובחי' זו הרביעית נרמז בכללות תיבת בכר שרומז בחכמה עילאה שנקרא בכר ראשית הגילוי וכמ"ש בזח"א בראשית (די"ג ע"ב)

Now, it was explained above that these three teshuvos are alluded to in the three letters of bechor; and this fourth level is alluded to in the word bechor as a whole, which alludes to the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah), which is called bechor (firstborn), the beginning of revelation; as is written in the Zohar, Part I, Bereishis (13b):

קדש לי כל בכר דא יו"ד דאיהו קדש בוכרא דכל קודשין עילאין ובפ' ואתחנן (דרס"ב א').

"Sanctify to Me every firstborn': this is the yud, which is holy, the firstborn of all the supernal holy things"; and in Parshas Va'eschanan (262a).

וענין ב' בחינות אלו למעלה היינו כי תשוב ה' עילאה לגבי יו"ד זהו מלמטה למעלה ואח"כ כשנקרא בעל תשובה היינו כשנמשך מלמעלה למטה מבחינת ע"ק לאבא ומאבא לאימא.

And the matter of these two levels above is this: "the higher hei returns" to the yud, and this is from below upward; and afterwards, when one is called ba'al teshuvah, that is when it is drawn from above downward, from the level of Atika Kadisha (the Holy Ancient One) to Abba, and from Abba to Imma.

ועד"ז נתבאר בזח"ג ויקרא (דט"ז ע"א) ע"פ ישוב ירחמנו מאן ישוב ע"ק לאתגלייא כו'

And along these lines it is explained in the Zohar, Part III, Vayikra (16a), on "He will again have mercy on us (yashuv yerachamenu)": "Who will return? Atika Kadisha will return to be revealed," etc.,

בז"א והוא ענין ההמשכה מלמעלה למטה. ועמ"ש סד"ה כי תשמע בענין לעשות הישר בעיני ה'.

in Z'eir Anpin (the emotive attributes); and this is the matter of the drawing-down from above downward. And see what is written at the end of the discourse beginning "When you hearken," on the matter of "to do what is right in the eyes of Havayah."

וזהו ענין פטר כל רחם וכדפי' בזח"א בראשית (ד"ג סע"ב) פטר כל רחם בהיא שביל דקיק דנחת מן יו"ד דאיהו אפתח רחמא למעבד פירין כו'.

And this is the matter of "that which opens every womb," as is explained in the Zohar, Part I, Bereishis (end of 13b): "'That which opens every womb': by that narrow path that descends from the yud, which opened the womb to produce fruit," etc.

וזה יתבאר ממ"ש בד"ה לך לך שלהיות הגילוי למטה מבחי' ח"ע בא לזה כח מע"ק מקוצי של יו"ד לקוץ התחתון וממנו לה' עילאה כו' להיות אתפריעו כל נהורין כו'.

And this will be explained from what is written in the discourse beginning "Go forth," that for there to be revelation below the level of the higher Chochmah, the power for this comes from Atika Kadisha, from the tips of the yud, to the lower tip, and from it to the higher hei, etc., so that "all the lights were revealed," etc.

גם ע"ד ואני אפתח לך תרעין עילאין כו' וכפתחו של אולם כו' אתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת בחי' את ברכתי כו' שהיא בחי' מטל השמים שהטל הוא אתעדל"ע מבחי' שאין אתעדל"ת מגעת שם.

Also in the manner of "And I will open for you the supernal gates," etc., and "like the opening of the Hall," etc.: an arousal from above that is above the arousal from below, the level of "my blessing," etc., which is the level of "of the dew of the heavens"; for dew is an arousal from above, from a level that the arousal from below does not reach.

42 ועמ"ש במ"א בענין פותח את ידיך בד"ה כי ההרים ימושו ובד"ה יחיינו מיומים ומ"ש בענין פי' מפתחות הפנימיות בד"ה כי תשמע הנ"ל.

And see what is written elsewhere on the matter of "You open Your hand," in the discourse beginning "For the mountains shall depart" and in the discourse beginning "He will revive us after two days"; and what is written on the meaning of "the inner keys" in the discourse beginning "When you hearken," mentioned above.

והיינו ע"י שבתחלה קדש לי כל בכר כענין פתחי לי כו' אתעדל"ת המעורר אתעדל"ע כו'

And this is through, first, "Sanctify to Me every firstborn," like the matter of "Open to me," etc.: an arousal from below that arouses an arousal from above, etc.,

באדם ובבהמה בחינת זרע אדם וזרע בהמה כמ"ש בד"ה ואלה המשפטים גם כמ"ש והיה הבן הבכור לשניאה.

"among man and among beast": the level of "the seed of man and the seed of beast," as is written in the discourse beginning "And these are the judgments"; and also as it is written, "And the first-born son is of the hated one."

(ועיין מענין קדש לי כל בכר ברבות ס"פ בא ובשה"ש ס"פ מה יפו פעמיך. ובקהלת בפסוק מה יתרון העושה. ועמ"ש מענין לידה בד"ה וארא אל אברהם ומשם יובן ג"כ ענין פטר כל רחם):

(And see on the matter of "Sanctify to Me every firstborn" in Midrash Rabbah, at the end of Parshas Bo, and in [Midrash Rabbah on] Shir HaShirim, at the end of [the passage on] "How beautiful are your steps"; and in Koheles, on the verse "What advantage has the one who works." And see what is written on the matter of birth in the discourse beginning "And I appeared to Avraham," and from there the matter of "that which opens every womb" will also be understood.)

LikuteiTorah.com
THE CHASSIDISHE PARSHA

About this edition

This edition contains the Hebrew text and the English translation.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY 4.0.

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Copy, print and share it freely, crediting Kehot Publication Society and likuteitorah.com; it may not be sold. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

English translation: prepared for likuteitorah.com with AI assistance (claude-code/opus-5.5) and checked against the Hebrew and against Sefaria; not yet reviewed by a human editor. Please check anything important against the Hebrew.

The Rebbe asked that the maamarim of the week's parsha, the "Chassidishe Parsha," be learned during that week, spread over its seven days (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Why learn it, and the Rebbe's brachos: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

A free, non-commercial project; nothing here is sold. Not affiliated with Kehot, Sefaria or the Lubavitch Library. © likuteitorah.com

From likuteitorah.com/likutei-torah/balak/5/

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe's father, Reb Levi Yitzchok